

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۱۶ مرداد ۱۳۶۵

۱ ذیحجه ۱۴۰۶

۷ اوت ۱۹۸۶

۴۰۷

امروز بار دیگر حملات هوایی عراق گسترش یافت؛ به این ترتیب که بندرگناوه مورد حمله هوایماهای عراقی قرار گرفت ولی خسارتی بهار نیامد.^(۱) همچنین مراکز غیرنظامی و اقتصادی در اصفهان و جزیره خارک مورد حملات خسارت بار قرار گرفتند.^(۲)

صبح امروز هشت هواپیمای دشمن، چند ناحیه صنعتی و کارگری اصفهان را بمباران کردند.^(۳) در این حمله هوایی سه نقطه از پالایشگاه شماره یک اصفهان و یک قسمت از مخازن پخش شهید محمد منتظری هدف قرار گرفت. یک مقام مسئول در این مورد گفت: احتمالاً خسارت وارد آمده به پالایشگاه شماره یک کلی می باشد.^(۴) در این حمله ۱۰ تن مجروح شدند.^(۵) انبار "توانیر" اصفهان نیز در حمله هوایی دشمن در ساعت ۵۷:۱۰ مورد اصابت یک راکت قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. در این حمله دو راکت نیز به انبار مرکزی توانیر و یکی از مناطق مسکونی اصابت نمود، ولی عمل نکرد.^(۶)

هواپیمای عراقی همچنین نیروگاه اسلام آباد اصفهان را بمباران کردند که بر اثر آن، واحدهای یک، دو و سه این نیروگاه آسیب دید، خساراتی نیز به سالن توربین وارد گردید و تانک های ذخیره سازی مازوت نیز بر اثر برخورد ترکش سوراخ شدند. مسئول نیروگاه اصفهان طی گفت و گویی ضمن اشاره به این مسئله که منطقه نیروگاه فاقد پدافند هوایی مؤثر می باشد، تأکید نمود که تنها، واحد شماره یک نیروگاه اسلام آباد و واحد گازی آن آسیب کلی دیده و خسارات وارده به واحدهای دو و سه جزئی می باشد.^(۷) در این حمله نیز حدود ۲۰ تن مجروح شدند. به گفته شاهدان عینی، در حمله به نیروگاه اسلام آباد اصفهان دو هواپیمای عراقی در سطح بسیار پایین به نیروگاه حمله کردند به طوری که خلبانان این هواپیماها دیده می شدند. به گفته این شاهدان، یکی از هواپیماها با راکت و بمب و دیگری با کالیبر به نیروگاه حمله کردند.^(۸) هواپیمای عراقی بعد از ظهر امروز نیز به فضای اصفهان وارد شدند ولی تنها دیوار صوتی را شکستند.^(۹) به نظر می رسد هدف از حمله اخیر، عکس برداری از مناطق آسیب دیده باشد.^(۱۰)

حملات هوایی دشمن به جزیره خارک در دو مرحله صورت گرفت و طی آن ابتدا هشت هواپیمای دشمن با پرتاب راکت و فرو ریختن بمب، دو بازوی بارگیری در اسکله شرقی موسوم به "تی" (T) و دو نفت کش مادر را که در این اسکله پهلوی گرفته بودند مورد حمله قرار دادند.^(۱۱) و طی آن به دو کشتی ۱۱۷ هزار تنی "میسترا" (Mistra)^(۱۲) و "کشتی ۱۴۱ هزار تنی" "مگنوم" (Magnum)^(۱۵) خسارت‌هایی وارد آمد و دو تن از خدمه خارجی آنها کشته شدند.^(۱۶) همچنین بعد از ظهر امروز چند هواپیمای عراقی با حمله به خارک هشت بمب پرتاب کردند که خطوط نفت لوله ورودی به مخازن دچار آتش‌سوزی شد.^(۱۷)

رادیو اسرائیل در این باره گفت: «هواپیماهای رژیم عراق با وارد آوردن ضربات متوالی بر نفت‌کش‌هایی که بین جزیره خارک و پایانه سیری رفت و آمد می‌کنند، اختلالات عظیمی در جریان صدور نفت ایران ایجاد کرده‌اند و عملاً نیمی از این نفت‌کش‌ها را از کار انداخته‌اند.»^(۱۸) رادیو بی.بی.سی. نیز در تفسیری گفت: «مهم‌ترین دلیل عراق برای اجرای این گونه حملات، مختل ساختن جریان صدور نفت ایران است، ولی بعضی از ناظران دلایلی سیاسی نیز برای آن ذکر می‌کنند؛ برای مثال، "دانتو" از مؤسسه مطالعات استراتژیک لندن می‌گوید: ارتش عراق در جبهه‌های زمینی جنگ موفقیت چندانی نداشته‌است و رهبران این کشور برای بالا نگاه داشتن روحیه مردمشان، حملات مؤثر به کشتی‌هایی که آنها را هدف‌های دشمن می‌خوانند و در قسمتی از خلیج فارس که قلمرو دریایی ایران محسوب می‌شود، لازم می‌دانند.»^(۱۹) در این حال، فرمانده نیروی هوایی عراق رژیم با ارسال تلگرافی به صدام درباره حملات امروز نیروی هوایی آن کشور به تأسیسات اقتصادی ایران، ضمن تأکید بر ادامه حملات، گفت: «عملیات امروز چیزی جز هشدار به حکام تهران و هشدار شومی علیه آنها نیست.»^(۲۰)

۴۰۸

در پی‌گیری سیاست زدن ضربه‌های پیاپی در جبهه‌ها و اجرای عملیات محدود، امروز جلسه‌ای با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه (برادر علی شمشانی) در سنج تشکیل شد که در آن، عملیات محدود در منطقه حاج‌عمران (کربلای ۲) مورد بررسی و پی‌گیری قرار گرفت. در این جلسه که فرماندهان قرارگاه حمزه (برادر هدایت)، تیپ ۱۵۵ ویژه شهدا (برادر کاوه)، تیپ ۱۰۵ قدس (برادر همدانی) و قائم مقام لشکر ۱۰ سیدالشهدا (برادر دلیری) شرکت داشتند، محدوده عملیات و خط حد یگان‌های مزبور تعیین و به آنها ابلاغ گردید و نیز تصمیم گرفته شد که این یگان‌ها تا تاریخ ۱۳۶۵/۵/۳۰ خود را برای اجرای عملیات آماده کنند (الله ضمیمه دارد). طبق ابلاغ فرمانده نیروی زمینی سپاه، عرض منطقه مانور از تنگه "هارنا" تا شیار "انه" و عمق آن تا چومان مصطفی در نظر گرفته شده‌است. هدف عملیات تداوم ضربات وارده بر دشمن، تصرف و یا انهدام پادگان چومان مصطفی و بازپس‌گیری مناطق اشغالی که چندی پیش به تصرف دشمن در آمده بود، تعیین شد. براساس این طرح عملیاتی، تیپ ۱۵۵

ویژه شهدا، تیپ ۱۰۵ قدس و لشکر ۱۰ سیدالشهدا می‌باید ارتفاعات تپه تخم‌مرغی، وارس، ارتفاع ۲۵۱۹ و یال‌های پایین آنها را که به تنگه دربند اشراف دارند، تصرف کنند.

در این جلسه همچنین این نظر فرماندهان یگان‌ها مورد توجه قرار گرفت که به دلیل دید کامل دشمن بر عقبه و جاده‌های تدارکاتی خودی و همچنین تهدید در پای سمت راست ارتفاع ۲۵۱۹، باید عمل در دو سوی جاده در طرح مانور گنجانده شود و به روی ارتفاع شهید صدر و شهدا نیز عملیات انجام شود، اما به لحاظ کمبود نیرو، تنها اجرای عملیات محدود و فریب به روی ارتفاع شهید صدر مورد قبول فرمانده نیروی زمینی سپاه قرار گرفت و اجرای این عملیات نیز به تیپ ۹ بدر واگذار شد. این تیپ مأموریت یافت ضمن کارهای شناسایی، به استعداد یک گردان به روی ارتفاعات شهید صدر مانور فریب انجام دهد و در صورت آمادگی، آن منطقه را به تصرف خود در آورد. این مأموریت همین امروز در جلسه جداگانه‌ای به فرمانده تیپ بدر ابلاغ شد.

موضوع دیگری که در این جلسه مورد بررسی قرار گرفت، کمبود نیروی آفندی و احتیاط در کل منطقه عملیاتی حاج‌عمران بود. فرمانده نیروی زمینی سپاه برای رفع این مشکل با مأموریت تیپ ۲۱ امام‌رضاع) در این منطقه موافقت کرد و این مأموریت را به فرمانده آن یگان ابلاغ نمود.^(۳۱)

در جلسه امروز همچنین باتوجه به تسلط دید و تیر دشمن بر نیروهای خودی و آلودگی منطقه، بر اجرای دستورالعمل‌های حفاظتی در نقل و انتقالات، تأکید شد.^(۳۲)

در خاتمه این جلسه، فرمانده نیروی زمینی سپاه اصولی را که در این عملیات باید رعایت شود، از جمله افزایش آموزش‌های کیفی نیروهای عمل‌کننده و تأمین سلاح‌های مورد نیاز را چنین عنوان کرد: ۱- غافل‌گیری و رعایت حفاظت اطلاعات در اجرای عملیات و نقل و انتقالات. ۲- طرح فریب در کنار عملیات مذکور. ۳- تداوم عملیات در شب و روز. ۴- تنظیم نحوه همکاری با ارتش. ۵- تجدید نظر و افزایش کیفی آمادگی نیروها. ۶- کاهش استعداد گردان‌های مانوری کوهستانی از ۳۵۰ تن به ۱۸۰ تا ۲۰۰ تن عنصر ورزیده. ۷- توجیه نیروها در مورد حجم آتش توپخانه و هلی‌کوپترها و هواپیماهای دشمن. ۸- استفاده از آتش خمپاره برای بستن تنگه‌ها (تا قبل از استقرار توپخانه خودی در جلو). ۹- تأکید بر استفاده از سلاح‌های ضد هلی‌کوپتر. ۱۰- استفاده از تیر مستقیم تانک برای زدن یال‌ها و عمق منطقه عملیات. ۱۱- کنترل مجدد مخابرات و ارتباطات. ۱۲- توجیه سیستم تدارکات (لجستیک و تخلیه مجروح).^(۳۳)

۴۰۹

امام‌خمینی در پیامی به زائران بیت‌الله‌الحرام هر نوع سازش با رژیم بعث را مردود دانست. در این پیام آمده‌است: سلام و درود بر محمد حبیب‌الله که به تنهایی قیام کرد و تا آخرین ساعات زندگانی با کفار ظلم‌پیشه به جنگ برخاست و از کمی عده و عده ننالید. و سلام بر

مسلمانان صدر اسلام که با اندک تدارکات جنگی به سلاطین جور روم و ایران تاختند و از کمی یاران به خود ترسی راه ندادند. و درود بی‌پایان بر علی بن ابی‌طالب که با دژخیمان به صورت مسلمان و مقدس‌نماهای بدتر از کفار، جنگید و از هیچ قدرتی نهراسید. و سلام بر حسین بن علی (ع) که با یاران معدود خویش برای برچیدن بساط ظلم غاصبان خلافت به‌پاخاست و از ناچیز بودن عده و غده به خود خیال‌سازش با ستمگر را راه نداد و کربلا را قتل‌گاه خود و فرزندان و اصحاب معدودش قرارداد و فریاد "هیاهات منالذله" اش را به گوش حق‌طلبان رساند.^(۲۴)

حضرت امام در این پیام از زائران خانه خدا خواست تا از خرید کالاهای امریکایی خودداری ورزند: «انصاف نیست که جوانان عزیز ما در جبهه‌ها جان دهند و جانبازی کنند و شما با خرید این کالاها به جنایتکاران جنگی کمک کنید و به اسلام و جمهوری اسلامی و ملت مظلوم خود با این اعمال دهن کجی نمایید. شما برای خودتان و یا دوستانتان می‌توانید چیزهایی مناسب از خود ایران تهیه نمایید که به دشمنان ایران و اسلام کمک نشود. این جانب وظیفه خود را ادا نمودم و شما باید که در زیارت خدا و رسول به دشمنان آنان کمک نمایید و موجب سرافکندگی ملت و میهن خود نشوید.»^(۲۵)

در همین حال رادیو "مونت کارلو" در چارچوب ترویج صلح‌طلبی صدام و جنگ‌طلبی ایران، ضمن اشاره به تحولات جنگ تحمیلی به نقل از ایران و عراق، در مورد پیام اخیراً امام خمینی به حجاج گفت: «درست است که در پی پیشنهاد رئیس‌جمهور عراق برای خاتمه‌دادن به این جنگ اندک امیدی ظاهر شد، ولی پاسخ آیت‌الله‌خمینی، به تمامی امیدها خاتمه‌داد.»^(۲۶)

۴۱۰

نمایندگان ایران و عراق در سازمان ملل در دو کنفرانس مطبوعاتی جداگانه به تبیین دیدگاه‌های خود در مورد جنگ شهرها، اقدامات جامعه بین‌المللی و ابرقدرت‌ها درباره جنگ، نامه سرگشاده صدام و مواضع ایران در این مورد و اقدامات دیپلماتیک دو کشور در سازمان ملل، پرداختند.

عصمت کتانی رئیس هیئت نمایندگی عراق در سازمان ملل متحد در یک کنفرانس مطبوعاتی در مقر سازمان ملل ابتدا گفت که در هفته‌های اخیر وزیر امور خارجه عراق طی دو نامه به دبیرکل سازمان ملل متحد و شورای امنیت و همچنین چند یادداشت، از اعلام آمادگی ایران برای حمله گسترده‌ای به هدف‌های غیرنظامی در داخل عراق اظهار نگرانی کرده‌است.^(۲۷) عصمت کتانی به سؤال خبرنگاران در مورد هواداری دو ابرقدرت از پایان دادن به جنگ و انتظارات عراق از آنها در این مورد، پاسخ داد. وی به اقدام امریکا در تقبیح پافشاری ایران برای ادامه جنگ و اعلام نظر کم و بیش مشابه مقامات اتحاد شوروی اشاره کرد و گفت: اینها همه اقداماتی مناسب است، اما به‌طور کلی جامعه بین‌المللی از اعمال

موازین جهانی برای پایان دادن به جنگ بازمانده و به ایران اجازه داده شده است تا به رغم رعایت همه اصول، به جنگ و کشتار ادامه دهد.^(۳۸) در همین مورد خبرگزاری کویت به نقل از عصمت کتانی نماینده عراق در سازمان ملل متحد، گفت: در تاریخ سابقه ندارد که به دولتی اجازه ادامه جنگی چنین طولانی و نادیده گرفتن تمام درخواست‌ها برای مذاکرات صلح داده شود.^(۳۹)

رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل نیز در یک مصاحبه مطبوعاتی به بیان نظر خود درباره واکنش ایران در قبال نامه اخیر صدام حسین و تلاش‌های ابرقدرت‌ها برای پایان جنگ، پرداخت. وی درباره نامه سرگشاده صدام حسین و واکنش ایران گفت: «گمان می‌کنم که رئیس‌جمهوری ایران به پیشنهادها جواب داده و به‌طور کلی اینها همان پیشنهادی است که ما در سال ۱۹۸۰ به عراق عرضه کردیم و عراق آنها را رد کرد و مطلب تازه‌ای ندارد؛ اساس همه آنها عقب‌نشینی و مذاکره است. واکنش ما این است که این پیشنهاد را نمی‌پذیریم. موضع جمهوری اسلامی روشن است صدام حسین تجاوزکار است او همه موازین صلح و همه موازین جنگ را نقض کرده، ما او را قابل اعتماد نمی‌دانیم و با او مذاکره نمی‌کنیم.» رجایی خراسانی در زمینه تلاش‌هایی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صورت می‌گیرد گفت: «در ده، بیست یا سی سال گذشته برخی از ابرقدرت‌ها عادت کرده بودند که هر زمانی که می‌خواستند، جنگی را آغاز کنند و هر زمان که میلشان بود آن را پایان دهند؛ به گمان ما این عادت بسیار بدی است. از این پس در تاریخ ثبت خواهد شد که اگر جنگی را آغاز کنند، دیگر آنها نیستند که تصمیم بگیرند چه زمانی جنگ پایان یابد و تا زمانی که صدام حسین بر سرکار است، ایران به جنگ خاتمه نخواهد داد و ابرقدرت‌هایی که جنگ را شروع کرده‌اند باید این را بدانند.»^(۴۰)

۴۱۱

دکتر محمدجواد لاریجانی معاون امور بین‌الملل و اقتصادی وزارت امور خارجه در بازگشت از سفر رسمی به مسکو، گفت که میان ایران و شوروی زمینه‌های همکاری وسیعی وجود دارد. وی گفت که در این دیدارها حسن‌نیت، علاقه و تصمیم دولت شوروی به توسعه روابط با ایران را احساس کرده است.^(۴۱) در این باره رادیو کلن طی تفسیری گفت: «روابط ایران و شوروی بعد از سفر لاریجانی به مسکو را نمی‌توان حسنه توصیف کرد و هنوز از این مرحله بسیار دور است. نقش اتحاد جماهیر شوروی در افغانستان مانع از آن می‌شود که روابط حسن همجواری واقعی بین تهران و مسکو به‌وجود آید. رهبران ایران کماکان خواستار خروج فوری و بدون قید و شرط نیروهای نظامی شوروی از افغانستان هستند. تأکید گرومیکو بر ضرورت آغاز مذاکرات صلح از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا ایرانی‌ها ظاهراً در تدارک یک حمله جدید همه‌جانبه علیه عراق می‌باشند و به این ترتیب در مرحله مقدماتی به تهران اخطار می‌شود که اگر جنگ شدت یابد، این امر با انتقاد و مخالفت شوروی روبه‌رو خواهد شد.»^(۴۲)

مبارک و ملک‌حسین رهبران مصر و اردن با انتشار بیانیه مشترکی از پیشنهاد اخیر رئیس‌جمهوری عراق جانب‌داری کردند و از حکومت اسلامی ایران خواستند تا به جنگ پایان دهد. در بیانیه‌ای که در پایان مذاکرات مبارک و ملک‌حسین در اسکندریه انتشار یافت، سران دو کشور از همه دولت‌های عرب و اسلامی در منطقه و جهان به‌ویژه از ملت ایران خواستند برای پایان بخشیدن به جنگ خانمان‌برانداز همکاری کنند. رادیو اسرائیل با اعلام این خبر گفت: در دیدار سران اردن و مصر جنگ ایران و عراق به تفصیل مورد بحث قرار گرفت. ملک‌حسین اخیراً گفته بود که وی حاضر است همه امکانات جنگی خود را در اختیار عراق قرار دهد. مصر نیز اعلام داشت که در صورت اجرای تهدیدات ایران علیه عربستان سعودی و کویت، از آن کشورها دفاع خواهد کرد.^(۳۳) از سوی دیگر، رادیو بی‌بی‌سی. گزارش داد: «پادشاه اردن و رئیس‌جمهور مصر تصمیم گرفته‌اند تا لیبی و سوریه را که از کشورهای عرب پشتیبان ایران در جنگ با عراق هستند، بیش از پیش تحت فشار بگذارند.»^(۳۴)

حمله بزرگ ایران در آینده و عوامل مؤثر بر آن، موضوع بحث محافل خبری است. در این‌باره روزنامه "لومتن دوپاری" چاپ پاریس طی تفسیری در شماره امروز خود تحت عنوان "احتمال حمله جدید ایران" نوشت: «تهران راسخانه تصمیم دارد جنگ را برای تنبیه متجاوز به عنوان تنها وسیله ممکن برای احتراز از تکرار چنین تجاوزی دنبال کند. سخنان گورباچف به معاون وزیر خارجه ایران دائر بر این که "یک روز جنگ بدتر از سه سال مذاکره است." و همچنین پیام صدام حسین برای صلح، هیچیک فایده و تأثیری در این تصمیم نداشته‌است. [آیت‌الله] علی خامنه‌ای رئیس‌جمهوری ایران نه تنها پیشنهاد صلح صدام را رد کرد و آن را نشانه‌ای از ضعف سران نظامی ناتوان عراق دانست، بلکه بار دیگر خاطرنشان کرد که ایران آماده می‌شود تا ضربه‌های قاطعی بر دشمن وارد کند.» لومتن در ادامه مقاله خود افزوده‌است: به نظر برخی از کارشناسان، ایران در موقعیت کنونی برای اقدام به یک حمله بزرگ به قدر کافی احساس آمادگی و توانایی می‌کند. این کارشناسان ضمن اشاره به موفقیت‌های اخیر ایران در اجلاس اوپک در ژنو، پیروزی‌های اخیر در جبهه (تسخیر بندر فاو و بازپس‌گیری مهران) و همچنین تبلیغات دیپلماتیک در آسیا و شوروی، معتقدند که رژیم امام‌خمینی ممکن است در سپتامبر، (مهرماه) به دنبال سپری شدن فصل گرما و درست پیش از موسم باران‌های پاییزی، حمله جدید خود را آغاز کند.^(۳۵)

آسوشیتدپرس نیز طی تفسیری گزارش داد: برخی از تحلیل‌گران نظامی و دیپلمات‌ها تردید دارند که ایران جنگ‌زده بتواند به یک تهاجم موفقیت‌آمیز علیه عراق دست بزند و قادر به نفوذ در خطوط مستحکم دفاعی نیروهای عراقی باشد و در عین حال از برتری بی‌چون و

چرای هوایی و زرهی عراق در امان بماند.^(۳۶)

روزنامه‌وال استریت ژورنال نیز در این باره به تأثیر قیمت نفت بر حمله بزرگ ایران پرداخته و نوشته‌است: «ایران در ماه‌های اخیر کارایی نظامی بی‌سابقه‌ای از خود نشان داده‌است و اینک چنین به نظر می‌رسد که تهران آماده شروع بزرگ‌ترین حمله خود در طول جنگ است. این تحول نیز سبب شده‌است تا تعداد بیشتری از کارشناسان و تحلیل‌گران پیروزی نهایی ایران را در جنگ شش‌ساله خلیج فارس محتمل بدانند.»

وال استریت ژورنال افزوده‌است: «انتظار می‌رود حمله بزرگ ایران که شش ماه در مرحله برنامه‌ریزی قرار داشته‌است، ماه سپتامبر صورت گیرد. ایران در تلاش برای خروج از انزوای بین‌المللی است و از خود بلوغ سیاسی و دیپلماتیک نشان می‌دهد. علاوه بر آن، ایران بیش از حد انتظار قادر به اداره اقتصاد متلاشی شده خود است و موقعیت کنونی‌اش نیز از عراق مطلوب‌تر است.» این روزنامه به نقل از یک کارشناس انستیتوی بین‌المللی مطالعات استراتژیک در لندن، آورده‌است: ایران با پول و یا با بی‌پولی حمله خود را اجرا خواهد کرد؛ حمله بزرگی که احتمالاً گردن رژیم عراق را خواهد شکست. شواهدی نیز دال بر آمادگی ایران برای دست زدن به حمله بزرگ موجود است. در ماه‌های اخیر تعداد بسیاری توپ از چین و کره شمالی خریداری شده‌است. آیت‌الله خمینی نیز اخیراً خواستار بسیج نظامی کامل ایران شده‌است. «وال استریت ژورنال درباره‌ی وضع اقتصادی ایران نوشته‌است: «اگر توافق اوپک پایدار بماند، عایدات نفتی جدید به نجات اقتصاد نابسامان ایران خواهند شتافت. البته مشکلات اقتصادی ایران همچنان ادامه خواهد داشت و طبق محاسبات وزارت خارجه امریکا، درآمد نفتی ایران در سال جاری و بدون در نظر گرفتن توافق اوپک کمتر از هفت میلیارد دلار خواهد بود. تورم اقتصادی در ایران بسیار شدید است و کارخانجات با کمبود قطعات یدکی روبه‌رو هستند. درآمد خارجی ایران نیز فقط برای رفع نیازهای نظامی و مواد غذایی اولیه کافی است. اقتصاد ایران قدرت‌هایی نیز دارد که به چشم نمی‌آید. ایران صاحب چند میلیارد دلار ذخیره ارزی است، در حالی که عراق ۳۵ میلیارد دلار بدهکار است. ایران صاحب صنعت نظامی قابل توجهی است و دولت نیز در اعمال شرایط حاد اقتصادی بر غیرنظامیان از خود توانایی نشان داده‌است.»^(۳۷)

۴۱۴

عوامل مؤثر بر توافق اخیر در اجلاس اوپک و پی‌آمدهای آن بر جنگ ایران و عراق، موضوع بحث محافل خبری می‌باشد. رادیو بی.بی.سی. در این باره با اشاره به تلاش ایران در شکل‌گیری توافق اجلاس اوپک و استثنا شدن عراق از تقلیل تولید نفت خود در این توافق‌نامه، گفت: «مفسران و متخصصان این سؤال را مطرح کرده‌اند که ایران چگونه با دادن چنین امتیازی به عراق موافقت کرد. قریب به یقین دلیل آن این است که ایران از روی اجبار و نیاز به افزایش قیمت نفت چنین موضعی را تقبل کرده‌است و اگر چنین باشد، وخامت

وضع اقتصادی ایران و به‌طور بالقوه مشکلات این کشور در ادامه جنگ با عراق بر ملا می‌شود؛ یعنی کاهش بهای نفت تا حد بشکه‌ای ۷ یا ۸ دلار تأثیر بسزایی در آن داشته‌است. این رادیو افزوده‌است: درآمدهای خارجی ایران در بودجه سال جاری که چند ماه پیش به تصویب رسید، برپایه فروش نفت به بهایی معادل بشکه‌ای ۲۰ دلار تنظیم شده‌است و درآمد حاصل از فروش نفت بالغ بر ۱۷ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار محاسبه شده‌است، اما تجدیدنظر در میزان درآمدهای بودجه، رقم این درآمد را به حدود ۸ میلیارد دلار کاهش داد ولی ادامه سقوط بهای نفت دسترسی به این درآمد را نیز مشکل ساخت.^(۳۸)

در این باره روزنامه واشنگتن‌پست چاپ آمریکا، تحلیل متفاوتی دارد: «ادامه بحران اقتصادی تهدیدی بود که احتمالاً می‌توانست ایران را تحریک کند تا کویت و عربستان را به جنگ خلیج فارس وادار نماید. منابع آگاه در اوپک و همچنین مفسران صنعتی اظهار نظر می‌کنند که عربستان و کویت به خاطر موفقیت‌های نظامی ایران علیه عراق در سال جاری، تحت فشار بودند که با ایران کنار بیایند. سلاطین محافظه‌کار کویت و عربستان از عراق در جنگ خود با انقلاب اسلامی حمایت کرده‌اند، لذا سعودی‌ها و کویتی‌ها مدت‌هاست از این که ایران درصدد سرنگونی حکومت‌هایشان و یا حتی حمله نظامی علیه آنان برآید، نگرانند.»^(۳۹)

در همین زمینه رادیو بین‌المللی مدیترانه متعلق به رژیم مراکش، امروز به نقل از منابع مختلف اعلام کرد: «کشورهای عرب حوزه خلیج [فارس] عضو سازمان اوپک در حالی با پیشنهاد اخیر ایران در اجلاس ژنو موافقت کردند که این کشور (ایران) در مورد عدم گسترش دامنه جنگ و احترام گذاردن به آزادی حرکت کشتی‌ها در خلیج (فارس) به کشورهای مزبور تعهداتی داده‌است.»^(۴۰)

روزنامه وال‌استریت ژورنال نیز نوشته‌است: «توافق این هفته اوپک در زمینه کاهش میزان تولید نفت با طراحی ایران، نشانه دیگری از توانایی روزافزون ایران در شکل دادن به تحولات منطقه است. توافق اوپک یک پیروزی چشم‌گیر سیاسی و اقتصادی برای ایران محسوب می‌شود.»^(۴۱)

۴۱۵

در گزارشی که رئیس دانشگاه کورنیل آمریکا به کنگره این کشور تسلیم کرده، آمده است که ۸۱/۷ درصد از دانشجویان عراقی که تحصیلات خود را در کشورهای خارجی به پایان رسانیده‌اند از مراجعت به کشورشان خودداری می‌کنند.^(۴۲)

۴۱۶

به گزارش واحد مرکزی خبر، ۶۰۰ کارگر هندی شاغل در عراق که تحت نظر یک شرکت ساختمانی هندی موسوم به "پنجاب حپی پلنت" مشغول انجام دادن چند پروژه ساختمانی در ام القصر هستند، در اعتراض به عدم دریافت دستمزد خود، دست به اعتصاب غذا زدند. کارگران اعتصابی با مراجعه به سفارت هند در بغداد، شکایت نامه خود را مبنی بر عدم دریافت ۱۲ ماه دستمزد که مجموعاً معادل ۴۰ میلیون روپیه می باشد، به این سفارت خانه تسلیم کردند. از سوی دیگر، دولت عراق به دلیل فشارهای مالی از هند خواسته بود تا بازپرداخت بدهی های خود به شرکت های ساختمانی هندی را که در آن کشور مشغول کار هستند، برای مدتی به تعویق بیندازد.^(۴۳)

۴۱۷

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، پخش این شایعه که از روزشنبه آینده بنزین کوپنی می شود و اتمام ذخیره بنزین در شهرهای دیگر، موجب شد تا مردم به جایگاه های فروش بنزین هجوم آورند.^(۴۴) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شایعه کوپنی شدن بنزین در همدان، باعث شده است تا مردم برای دریافت بنزین در مقابل جایگاه های فروش بنزین صف های طولی تشکیل دهند تا جایی که میزان مصرف این فرآورده نفتی به بیش از دوبرابر افزایش یافته است به طوری که مصرف بنزین در سطح استان که روزانه ۱۵۰ هزار لیتر بود، ظرف روزهای اخیر به ۴۰۰ هزار لیتر افزایش یافته است.^(۴۵)

۴۱۸

ناظر ویژه نخست وزیر در وزارت کار و امور اجتماعی (آقای محمد مؤمنان) احتمال بی کاری کارگران بخش های دولتی و خصوصی کشور را بر اثر مشکلات اقتصادی، منتفی دانست. وی در گفت و گو با روزنامه اطلاعات گفت: «هرگونه اخراج کارگران به علت کمبود مواد اولیه یا قطعات، مورد پذیرش وزارت کار و امور اجتماعی نیست و به منظور حفظ حقوق حقه کارگران و ایجاد امنیت شغلی برای نیروی کار، طی بخش نامه ای به ادارات کار و امور اجتماعی سراسر کشور دستور داده شده است تا در مقابل این گونه اخراج ها برخورد قاطع و لازم را به عمل آورند.»

وی ضمن بیان این که کمیته اشتغال ستاد بسیج اقتصادی کشور نیز تصویب کرده است که در وضعیت فعلی حفظ اشتغال کارگران و ممانعت از اخراج آنها از اصول مسلم و قطعی است، گفت: «از دید ما اصل بر بقای کارگران و امنیت شغلی آنهاست و در این زمینه برای استمرار کار کارخانه ها نیز تسهیلاتی مالی برای مدیران قرار داده ایم.»^(۴۶)

ضمیمه گزارش ۴۰۸: زمینه‌ها و اهداف عملیات در منطقه حاج‌عمران

منطقه حاج‌عمران که در خاک عراق و در غرب پیرانشهر واقع است دارای ارتفاعات مهم و صعب‌العبوری می‌باشد که از شرق به غرب به صورت نامنظم امتداد دارند و به دشتی باز منتهی می‌شوند که از جمله این ارتفاعات می‌توان به ارتفاع گرمند، ۲۵۱۹ و ارتفاعات کدو، ساکران، واراس، گرده‌کوه، شهید صدر و تپه سرخه (شهید) اشاره کرد.

در این منطقه تنها یک جاده آسفalte وجود دارد که از پیرانشهر آغاز می‌شود. و ضمن عبور از مرز از طریق حاج‌عمران و ارتفاعات گرده‌کوه، گردمند به پادگان چومان مصطفی، سپس به شهر اربیل عراق امتداد می‌یابد.

زمینه‌های طرح اجرای عملیات در این منطقه، به هجوم دشمن در تاریخ ۱۳۶۵/۲/۲۴ به منطقه حاج‌عمران و ارتفاعات حساس "۲۵۱۹" و ارتفاع "شهید صدر" برمی‌گردد. به دنبال عملیات مذکور، نیروهای خودی به‌ناچار در زیر پای دشمن و در روی یال‌های این ارتفاع یک خط پدافندی تحمیلی را برگزیدند که به‌علت تسلط دید و تیر دشمن بر آنها (مخصوصاً از تپه شهید صدر)، روزانه نیروهای خودی متحمل تعدادی شهید و مجروح می‌شدند و تدارک نیروها نیز با مشکلات زیادی همراه شده بود، لذا این مسائل ایجاد یک خط پدافندی مناسب و اجرای یک عملیات محدود را ضروری می‌ساخت، ضمناً هر نوع عقب‌نشینی نیروهای خودی نیز می‌توانست به تسلط بیشتر نیروهای دشمن بر پیرانشهر و عقبه‌های خودی منجر شود.

به دنبال سخنان امام خمینی در سال‌روز میلاد امام‌علی(ع) مبنی بر تشدید فعالیت‌های ایذایی علیه دشمن، عملیات در این منطقه از اولویت بیشتری برخوردار شد و منطقه حاج‌عمران به عنوان یکی از مناطق موردنظر جهت ضربه زدن به دشمن برگزیده شد.

اهداف عمده این عملیات علاوه بر اهداف سیاسی، خارج کردن شهر و پادگان پیرانشهر از معرض تیر دشمن، تصرف و یا انهدام پادگان چومان مصطفی و تصرف ارتفاعات مهم منطقه (که در عملیات قبلی عراق به تصرف آنها در آمده بود) ذکر شد. در کنار این اهداف، این عملیات می‌تواند در بالا بردن روحیه کردهای مخالف رژیم عراق در منطقه و همچنین کاهش روحیه ضدانقلاب و عناصر محلی وابسته به عراق، نقش مؤثری داشته باشد.^(۴۷)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۵/۵/۱۶

- ۱- سند شماره ۲۲۶۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۱۰.
- ۲- سند شماره ۰۶۹۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک ارتش (رکن ۳)، به دفتر امام، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۳- شرکت مطبوعاتی و تحقیقاتی فراندیش، رویدادهای سال ۱۳۶۵ (تهران: بهمن ۱۳۶۶)، ص ۹۴.
- ۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۱، ۱۳۶۵/۵/۱۷، ص ۵؛ و- سند شماره ۰۶۹۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه اصفهان، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۵- مأخذ شماره ۱، ص ۷ و ۸.
- ۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۱، ۱۳۶۵/۵/۱۷، ص ۲.
- ۷- پیشین.
- ۸- مأخذ شماره ۶، ص ۶.
- ۹- مأخذ شماره ۶، ص ۶.
- ۱۰- مأخذ شماره ۱، ص ۸.
- ۱۱- سند شماره ۰۱۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش روزانه اطلاعاتی جنگ"، شماره ۱، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۲، و ۱۳۶۵/۵/۱۶؛ و مأخذ شماره ۲.
- ۱۲- مأخذ شماره ۱، ص ۱۱.
- 13- Sreedhar Kapil Kaul Tanker War Aspect of Iraq – Iran War(1980 – 88), New Delhi ABC Publishing House 1989.
- ۱۴- مأخذ شماره ۱، ص ۱۱.
- ۱۵- مأخذ شماره ۱۳.
- ۱۶- مأخذ شماره ۱، ص ۱۱.

- ۱۷- مأخذ شماره ۲.
- ۱۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۲، ۱۳۶۵/۵/۱۸، ص ۱، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۱۷.
- ۱۹- مأخذ شماره ۶، ص ۲۲، به نقل از رادیو، بی.بی.سی، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۲۰- مأخذ شماره ۶، ص ۴، بغداد، خبرگزاری عراق، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۲۱- سند شماره ۲۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "عملیات کربلای ۲"، گزارش راوی قرارگاه حمزه در عملیات کربلای ۲، راوی: سعید ستمدی، ص ۳/۱ و ۳/۲؛ و سند شماره ۲۸۰، عملیات کربلای ۲"، گزارش راوی قرارگاه حمزه (حاج عمران) در عملیات کربلای ۲، راوی: حسین شفیعی، ص ۶۴ و ۶۵؛ و سند شماره ۱۸۱۲۱/پ ن، عملیات کربلای ۲، (تیپ ۱۰ سیدالشهدا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۵۱) ص ۲۳ و ۳۲؛ و سند شماره ۱۸۱۲۰/پ ن، کربلای ۲ (تیپ ۱۰ سیدالشهدا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۵۰)؛ سند شماره ۱۸۲۲۱/پ ن، کربلای ۲، (لشکر ۳۱ عاشورا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۴۹)؛ سند شماره ۱۲۲۳، دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم، راوی: ابوالفضل موسوی، ۱۳۶۵/۵/۱۲ تا ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۷۲ تا ۸۱.
- ۲۲- سند شماره ۱۸۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات کربلای ۲ (تیپ ۱۰ سیدالشهدا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۵۰) و سند شماره ۱۸۲۲۱/پ ن، عملیات کربلای ۲ (تیپ ۱۰ سیدالشهدا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۴۹) و سند شماره ۱۲۲۳، دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم، راوی: ابوالفضل موسوی، ۱۳۶۵/۵/۱۲ تا ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۷۲ تا ۸۱.
- ۲۳- سند شماره ۱۸۱۲۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات کربلای ۲ (تیپ ۱۰ سیدالشهدا، ۱۳۶۵/۵/۱۵، نوار شماره ۱۹۹۵۱) ص ۲۳ تا ۳۲ و مأخذ شماره ۲۱، ردیف سوم.
- ۲۴- سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، صحیفه نور، جلد ۲۰ (تهران: سازمان انتشارات وزارت ارشاد، ۱۳۶۹)، ص ۱۶.
- ۲۵- پیشین، ص ۲۳ تا ۲۴.
- ۲۶- مأخذ شماره ۶، ص ۵، به نقل از رادیو "مونت کارلو".
- ۲۷- مأخذ شماره ۱۸، ص ۱۳، به نقل از رادیو امریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۲۸- واحد مرکزی خبر صدا و سیما جمهوری اسلامی، بولتن "رادیوهای بیگانه"، ۱۳۶۵/۵/۱۸، ص ۱۳، به نقل از رادیو امریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۷.
- ۲۹- مأخذ شماره ۱۸، ص ۲۱، خبرگزاری کویت، ۱۳۶۵/۵/۱۷.
- ۳۰- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۳، ۱۳۶۵/۵/۱۹، ص ۱۶، به نقل از خبرگزاری امریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۸.
- ۳۱- مأخذ شماره ۳، ص ۹۵.
- ۳۲- مأخذ شماره ۲۸، ص ۲۷ و ۲۸، به نقل از رادیو کلن، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۳۳- مأخذ شماره ۱۸، ص ۸، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۵/۱۷.
- ۳۴- مأخذ شماره ۲۸، ص ۱۷ و ۱۸، به نقل از رادیو بی.بی.سی، ۱۳۶۵/۵/۱۷.
- ۳۵- مأخذ شماره ۶، ص ۱۳، پاریس، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۶، به نقل از روزنامه فرانسوی "لومتن دوپاری".
- ۳۶- مأخذ شماره ۱، ص ۶، به نقل از خبرگزاری "آوسیتدپرس".
- ۳۷- مأخذ شماره ۶، ص ۳۹، رادیو امریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۶، به نقل از روزنامه "وال استریت ژورنال".
- ۳۸- مأخذ شماره ۶، ص ۳۸، به نقل از رادیو بی.بی.سی، ۱۳۶۵/۵/۱۶.
- ۳۹- مأخذ شماره ۶، ص ۲۹، به نقل از روزنامه "واشنگتن پست".
- ۴۰- مأخذ شماره ۱، ص ۱۶.
- ۴۱- مأخذ شماره ۶، ص ۳۹، رادیو امریکا، ۱۳۶۵/۵/۱۶، به نقل از روزنامه "وال استریت ژورنال".
- ۴۲- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۱۴، واحد مرکزی خبر، به نقل از هفته‌نامه "الجهاد" و نشریه "المسلون" چاپ لندن.
- ۴۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۱، دهلی‌نو، واحد مرکزی خبر.
- ۴۴- مأخذ شماره ۶، ص ۲۷.
- ۴۵- مأخذ شماره ۱، ص ۴۶، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۴۶- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۶، ص ۴.
- ۴۷- سند شماره ۲۲۶۱۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۷/۱، ص ۱۰؛ و سند شماره ۲۸۰: "عملیات کربلای ۲"، گزارش راوی قرارگاه حمزه، (حسین شفیعی)، ص ۶۵ و ۶۶؛ و مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه، جنگ در سال ۶۵ (تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۷)، ص ۱۳۶، ۱۳۷.